

Отже, автор підводить нас до думки, що в межах концепту актантами можуть бути не лише люди, але й самі історії (вигадані чи реалістичні). Надалі у вступі він розвиває цю думку і стверджує, що книги про Рембо для нього – то поїзди, які є схожими, проте вони рушають у різних напрямках: *Sometimes I compare the Rambo books and movies to trains that are similar but headed in different directions.*

Автор переносить якості матеріального (рух та напрямок) на ідеальне, створюючи концептуальну метафору КНИГИ – ПОЇЗДИ, направлені в різні сторони. Розвиваючи цей динамічний фрейм, автор вводить слот *What if?* – магічні слова, які служать першопричиною (чи зерном, як висловлюється сам автор) всієї художньої літератури.

Отже, дослідження підтвердило, що метафоризована лексика є найбільш виразним засобом творення художнього тексту, а саме авторської передмови, що проектується одночасно на адресанта і адресата. Особливістю передмов, як виявилось, є не лише метафоризація лексики, а й творення чітких сценаріїв розвитку конкретних концептів, які розвиваються авторами. Безперечно найчастіше розробляється тут саме концепт *ХУДОЖНЄ СЛОВО, ЛІТЕРАТУРА*. При дослідженні мовної реалізації цих концептів в авторських передмовах актуальним стало використання концептуального аналізу в світлі фреймового підходу до аналізу концептів.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в системному аналізі репрезентації концептуальної метафори в мові інших паратекстуальних елементів: епіграфі, заголовку, післяслові.

Список літератури

1. Карпенко У. О. Концептний зміст фрейму „Збройне протистояння” у російській культурно-мовній традиції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 „Російська мова” / Уляна Олексіївна Карпенко. – К., 2006. – 20 с.
2. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК „Гнозис”, 2003. – 280 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. James Allen. How a Man Thinketh [Electronic resource]. – Access mode : <http://artifact.lib.ru>
2. Aldous Huxley. Brave New World [Electronic resource]. – Access mode : <http://artifact.lib.ru>
3. Wilkie Collins. After Dark [Electronic resource]. – Access mode : <http://artifact.lib.ru>
4. David Morrell. First Blood [Electronic resource]. – Access mode : <http://artifact.lib.ru>

Т.В. Криворучко (Житомир)

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУКЦІЇ „ACCUSATIVE AND INFINITIVE”

Розглядаються передумови та джерела розвитку конструкції „accusative and infinitive”, її структурні та семантичні особливості. На базі пам’яток писемності досліджується частотність вживання конструкції у ранньоніовоанглійській мові.

Ключові слова: конструкції „accusative and infinitive”, „accusativus cum infinitivo”, предикативний зв’язок, вторинно-предикативна інфінітивна конструкція.

Рассматриваются предпосылки и источники развития конструкции „accusative and infinitive”, её структурные и семантические особенности. На основе письменных приведений исследуется частота употребления конструкции в ранненовоанглийском языке.

Ключевые слова: конструкция „accusative and infinitive”, „accusativus cum infinitivo”, предикативная связь, вторично-предикативная инфинитивная конструкция.

The article deals with the preconditions and sources of the development of the construction “accusative and infinitive”, its structural and semantic characteristics. Also, frequency of usage of the construction on the basis of the Early New English texts is investigated.

Key words: “accusative and infinitive” construction, “accusativus cum infinitivo”, predicative relation, infinitive construction of secondary predication.

Сучасна синтаксична наука вирізняється лінгвістичними дослідженнями не лише речення як цілісного утворення, але й окремих синтаксичних одиниць, притаманних тій чи іншій мові. Завдання таких досліджень полягає у комплексному вивченні синтаксичних одиниць з позиції аналізу їхньої структури, семантики та функціонування. Упродовж останніх років посилюється інтерес до комплексного вивчення синтаксичних структур, оскільки адекватний опис одиниць синтаксичного рівня неможливий без належної уваги до їх структурної й змістової сторін. Кожну синтаксичну одиницю визначають як певну категорію, що має свою структуру та значення, пов'язану з набором інших граматичних категорій, які входять у синтаксичну підсистему даної мови [2, с. 9].

Історія вивчення інфінітивних речень в англістиці має свої традиції та досягнення. Проте певні питання пов'язані зі статусом, класифікацією та функціональними характеристиками цих речень в історії розвитку англійської мови залишаються недостатньо висвітленими та дискусійними. Своєрідність формальної та семантичної організації інфінітивних речень викликає значні труднощі у визначенні їхнього категоріального статусу. Останнє пов'язане із дискусійністю природи інфінітива, зокрема його походженням, частиномовним розподілом, функціонуванням у реченні тощо [3, с. 17].

Аналіз виникнення та розвитку граматичних одиниць належить до фундаментальних напрямів історико-граматичних досліджень давніх і сучасних мов. Попри досить широке висвітлення цієї проблематики відомими науковцями (К. Крікау, Я. Цайтлін, М. Каллавей, Г. Бок, О. Есперсен, О. Фішер), існує певна лакуна в дослідженні акузативної та інфінітивної конструкції. Хоча дана конструкція неодноразово слугувала об'єктом дослідження у контексті різних концептуальних підходів, але донині основну увагу було приділено розвитку акузативної та інфінітивної конструкції в латинській мові, на відміну від історії англійської мови, де вона не отримала достатнього висвітлення.

Мета нашого дослідження – дослідити структурно-семантичні особливості конструкції „*accusative and infinitive*”. Завдання дослідження – простежити розвиток і частотність вживання акузативної та інфінітивної конструкцій в англійській мові.

У давньоанглійській мові, як і у інших германських мовах, інфінітив є віддієслівним ім'ям, що має парадигму відмінювання. Однак вже у давньоанглійській мові інфінітив втратив відмінкові закінчення. Збереглася лише форма колишнього давального відмінка з закінченням -anne (-enne). Ця форма завжди виступає у поєднанні з типовим прийменником давального відмінка *tō*: *tō bindanne* „зв'язувати”, *tō etanne* „їсти”. Хоча більш поширена невідмінювальна форма інфінітива -an: *bindan* „зв'язувати”, *etan* „їсти” [1, с. 191].

У середньоанглійський період у зв'язку з редукацією закінчень зникає формальна відмінність між змінювальною та незмінювальною формами інфінітива. Обидва закінчення -an, -anne (-enne) редукуються у єдину форму -en(n). Прийменник *tō* втрачає своє значення, у зв'язку з фонетичною редукацією, і починає сприйматися як приінфінітивна частка. Частка *to* закріпилася як морфологічний показник інфінітива у самому кінці ранньоновоанглійського періода [1, с. 194].

Ще у давньоанглійській мові інфінітив міг уживатися з власним суб'єктом. У цьому випадку між суб'єктом інфінітива, вираженим знахідним відмінком іменника чи займенника, і самим інфінітивом існував предикативний зв'язок, який, на відміну від предикативного зв'язку між підметом і присудком, називається вторинно-предикативним. Отже, ці два елементи, пов'язані вторинно-предикативним зв'язком, утворюють вторинно-предикативну інфінітивну конструкцію, що за морфологічним статусом складових отримала назву *accusative and infinitive* і яку за зразком латинської граматики позначають терміном *accusativus cum infinitivo* (далі а.с.і.). Вона виконувала роль складного додатка в реченні. Ця конструкція найчастіше вживалася у давньоанглійській мові після дієслів сприйняття, наказу, а також після каузативних дієслів [1, с. 198].

У середньоанглійській мові ця конструкція трапляється значно рідше ніж у давньоанглійській, в основному при дієсловах *hātan* „наказувати”, *lēten* „допускати”, *māken* „змушувати” або при дієсловах, що виражають чуттєве сприйняття: *sēn* „бачити”, *hēren* „чути”. У XIV ст. кількість дієслів, з якими може вживатися зворот, починає збільшуватися. Наприклад, у творах Чосера крім *māken* „змушувати”, *sēn* „бачити” та *hēren* „чути”, він трапляється з багатьма дієсловами французького походження, синонімічними дієслову *māken*: *causen* „спричиняти”, *compellen* „змушувати”, *constreynen* „змушувати” [4, с. 268].

Але і у давньоанглійській мові вживання цього звороту було незначним порівняно з тим поширенням, яке він отримав пізніше, особливо в новоанглійському періоді. Поширення відбувається за рахунок запозичень з французької мови, а також за рахунок розширення сполучуваності дієслів певних семантичних груп, зокрема дієслів розумової та психічної діяльності [1, с. 199].

Більшість граматистів (К. Крікау, Я. Цайтлін, М. Каллавей, Г. Бок, О. Єсперсен та ін.) називають різні типи інфінітивних конструкції терміном *accusative and infinitive construction* чи *accusativus cum infinitivo*. У традиційній літературі а.с.і. позначає будь-яку конструкцію, яка містить такі елементи: головний предикат – акузативна іменна фраза – інфінітив. Дієслова, що утворюють а.с.і., поділяють на групи, оформлені різними числовими й родовими показниками. Фактично всі ці групи відповідають таким типам у давньоанглійській та середньоанглійській мовах:

- *I saw/heard him come downstairs;*
- *He let/made her do the work;*
- *The bishop ordered the mason to build his tomb;*
- *She believed the event to be of minor importance* [4, с. 145].

Питанням походження а.с.і. конструкцій в англістиці займалися дві лінгвістичні школи. Перша, представлена К. Штофелем та Я. Цайтліном, заявляє, що а.с.і. конструкція є власне англійською, оскільки вона зустрічається ще у давньоанглійській мові. Друга школа, до якої відносять себе більшість граматистів, трактує походження а.с.і. двояко. Граматисти стверджують, що а.с.і. конструкція – це запозичення з латинської мови (мається на увазі вживання а.с.і. після того, що традиційно називається *verba declarandi et cogitandi*), хоча після деяких дієслівних категорій а.с.і.-конструкцію можна вважати германською (здебільшого після дієслів відчуття та каузативів) [4, с. 157].

Як було зазначено раніше, у ранньонovoанглійському періоді відбувається помітне збільшення вживання а.с.і.-конструкцій, на відміну від давньоанглійської та середньоанглійської мов.

Так, наприклад, у ранньонovoанглійських творах а.с.і. конструкція найчастіше вживається після дієслів дозволу:

- (1) *And let us hear Bernardo speak of this* [5, с. 116];
- (2) *Let them guard the door* [5, с. 201];
- (3) *... let the world take note* [5, с. 122];
- (4) *Let him demand his fill* [5, с. 202];
- (5) *Let the king have the letters* [5, с. 205].

Також конструкція *accusative and infinitive* досить часто спостерігається після дієслів перцепції та побажання:

- (1) *I have heard, the cock, ... awake the god of day* [5, с. 120];
- (2) *I heard thee speak ...* [5, с. 159];
- (3) *The queen desires you to use some gentle entertainment ...* [5, с. 227];
- (4) *Her brother ...wants not buzzers to infect his ear* [5, с. 200];
- (5) *... she saw Pyrrhus make malicious sport* [5, с. 161].

Отже, ми розглянули структуру, походження та семантику а.с.і.-конструкції і, як і більшість граматистів, прийшли до висновку, що а.с.і.-конструкція після дієслів відчуття та каузативів була притаманна давньоанглійській мові, конструкція а.с.і. після *verba declarandi et cogitandi* є латинською за походженням. Наші попередні дослідження засвідчили той факт, що а.с.і. конструкція мала найчастотніше вживання у ранньонovoанглійській мові, підтвердженням чого є приклади з пам'яток ранньонovoанглійського періоду.

Комплексне вивчення функціональних, семантичних і структурних характеристик конструкції сприятиме подальшій розробці проблем історичного синтаксису англійської мови.

Список літератури

1. Иванова И. П. История английского языка. Учебник. Хрестоматия. Словарь / Иванова И. П., Чахоян Л. П., Беляева Т. М. – СПб. : Лань, 2001. – 512 с.
2. Москальская О.И. Проблемы системного описания синтаксиса (на материале немецкого языка) / О. И. Москальская. – М. : Высш. шк., 1974. – 156 с.
3. Снісаренко І. Є. Інфінітивна конструкція з прийменником *for* у середньоанглійській мові: семантика та функціонування : дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 04 / Ірина Євгенівна Снісаренко. – К., 2002. – 186 с.
4. Fischer O. The Origin and Spread of the Accusative and Infinitive Construction in English / O. Fischer // *Folia Linguistica Historica*, 1989. – Vol. VIII, № 1–2. – P. 143–217.
5. Shakespeare W. The Tragedies / W. Shakespeare. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2001. – 352 с.